

ZPRÁVY SLUKO

vydává

STUDIJNÍ A LIDOVÝCHOVNÝ ÚSTAV KRAJE OLOMOUCKÉHO
Krajské museum • Krajské výzkumné středisko • Krajská galerie •
Krajská hvězdárna • Přípravný výbor Krajské zoologické a Krajské
botanické zahrady • spolu s Krajskou výzkumnou komisí v Olomouci
Objednávky řiďte na SLUKO, Olomouc I, nám. Republiky 6, tel. 2731

Duben 1953

Čís. 23

Astronomická výstava v Olomouci

Netušený rozvoj a nové objevy v astronomii stupňují zájem o tuto královnu věd i v širokých vrstvách lidu. S rostoucím zájmem se zvyšuje poptávka po odborných knihách, časopisech a zvláště populárních brožurkách, kterých se na př. vydává v SSSR ročně na desítky tisíc. Osvětový význam těchto populárních spisků doplňují četné přednášky, doprovázené vhodně volenými filmy.

Osvětově výchovným prostředkem jsou i výstavy. V minulém roce probíhaly v Praze výstavy, které vzbudily velký zájem. Olomoucké veřejnosti i veřejnosti ze širšího okolí se naskýtá příležitost shlédnout jednu z těchto výstav, která probíhá v Domě umění v Olomouci od 26. dubna do 5. července t. r. Je to výstava *Astronomie pro každého*. V ní se seznámí návštěvník nejprve v historickém oddílu s předními zakladateli moderní astronomie. Vystupuje tu před námi postava Mikuláše Koperníka, průkopníka heliocentrického názoru na sluneční soustavu, předních fyziků a astronomů Jana Keplera, Izáka Newtona, dvorního hvězdáře Rudolfa II. Tycho de Brahe, dále Galilea Galilei a j.

Jaký nejzákladnější význam pro praktický život má astronomie, možno se přesvědčiti v oddílu praktické astronomie. O výsledky astronomického bádání se opírá přesné stanovení času, určování zeměpisné polohy, orientace v terénu i na moři. Bez stanovení přesného času těžko si lze představit veškerou dopravu i život dnešní moderní společnosti. Se všeobecnými poznatky o naší planetární a galaktické soustavě nás seznamuje třetí oddíl výstavy. Celou výstavu doplňuje důmyslně sestrojený mechanismus velké hvězdné oblohy a planetaria, na němž se planety pohybují okolo Slunce v poměru ke vzdálenosti a oběžné rychlosti. Tato výstava jistě uspokojí zájem olomoucké veřejnosti o tento vědní obor, o jehož významu se často v dnešní době mluví v souvislosti s budoucím využitím atomové energie pro mírové účely.

Z četných písemných pramenů je známo, že k astronomickým vědám měla Olomouc odedávna blízký vztah. Tak ze zdejších rodáků Valentin Stansel (nar. 1621, zemř. 1715 v San Salvadoru) proslul jako ředitel hvězdárny v Bábě a Frant. Zeno šl. Tannhausen (nar. 1734, zemř. v Praze 1786), učitel Josefa Dobrovského, byl správcem pražské hvězdárny, kterou obohatil o řadu cenných přístrojů.

Olomoucká universita pěstovala astronomii v letech 1816—1852. V třetím roce kursu vyšší matematiky aplikoval prof. J. F. Kullik látku předešlých dvou let na astronomii. Šíření astronomických zájmů sloužila observatoř Josefa Bayera na Klášteře Hradisku, vybavená potřebnými přístroji, kde podle universitní vyhlášky měl vésti praktikum prof. Kullik. J. Bayer s dr F. Schindlerem určili také zeměpisnou polohu jihozápadní věže kláštera, která sloužila za observatoř. Bayer, který žil na Hradisku v letech 1806 až 1818, byl v tomto oboru také literárně činným.

V posledním období university zde působil jako soukromý docent další olomoucký astronom kanovník Ed. ryt. U n c k h r e c h t s b e r g (1797—1871). Původně byla jeho hvězdárna zřízena v seminární zahradě. Později byla přenesena na daleko vhodnější místo na hradby v kanovnické residenci, dnes v ulici Křížkovského č. 6. Hvězdárna, umístěná na masivním kamenném pilíři na skále, byla kryta pohyblivou železnou kopulí a vybavena na svou dobu nejlepšími přístroji a hodinami (zejména pětistopým Frauenhoferovým refraktorem). V červnu 1853 převzal vedení hvězdárny dosavadní astronom hrálovské pruské hvězdárny v Bonnu J. F. Schmidt, později ředitel hvězdárny v Athénách. Řadu starších olomouckých astronomů uzavírá městský fysik dr J. B. Schimko (1715—1868), který působil v Olomouci přes 30 let a dosáhl v astronomii pozoruhodných výsledků.

Na tuto tradici nyní navazují snahy dobudovati v Olomouci hvězdárnu celokrajského významu. Výstava *Astronomie pro každého* má za úkol vzbuditi větší zájem o dobudování hvězdárny nejen u odborníků a lidových zájemců, kteří v olomoucké pobočce Čsl. astronomické společnosti vyvíjejí živou činnost, ale také u správních činitelů ústředních a krajských. Je nutno dobudovat hvězdárnu v čase nejkratším, aby mohla plniti vzdělávací a osvětové úkoly na ni kladené, které nám nemohou splniti jen občas instalované výstavy.

Ln. Bn

*

Dne 18. května se dožívá padesáti let význačný spolupracovník Studijního a lidov ých ovného ústavu kraje Olomouckého univ. prof. dr Karel Zapletal, vedoucí katedry geologie a geologie nafty Masarykovy univ. v Brně. V příštích Zprávách SLUKO zhodnotíme zásluhy jubilantovy o poznání geologické stavby Olomouckého kraje, dnes se pouze připojujeme se všemi spolupracovníky ústavu k těm, kteří přicházejí se srdečným blahopřáním.

*

Sekce geologických věd stálého sboru odborných poradců a spolupracovníků SLUKO

Do sekce geologických věd stálého sboru odborných poradců a spolupracovníků SLUKO, vytvořené podle § 9 Statutu SLUKO, se doposud přihlásili pro obor geologie, petrografie, geologie užité: akademik Radim Kettner, Praha, univ. prof. dr Karel Zapletal, dr Libuše Frejková, dr Jaroslav Skácel, Masarykova universita v Brně, dr Josef Janěčka, Čes. rudní průzkum, n. p.; Eduard Paloncý, Kotouč, n. p., Štramberk;

pro geofysiku (magnetometrii atd.) a základní průzkum a výzkum hl. rudní a pro průmyslové nerosty: dr Josef Janěčka, Čes. rudní průzkum, n. p.,

Eduard Paloncy, Kotouč, n. p., Štramberk, dr Jaroslav Skácel, Masarykova universita v Brně;

pro mineralogii a geochemii: dr František Němec, Palackého universita v Olomouci, univ. prof. dr Josef Sekanina, Masarykova universita v Brně, univ. prof. dr Rudolf Rost, Karlova universita v Praze, dr Jindřich Štelc, Masarykova universita v Brně, dr Jindřiška Hlobilová, Palackého universita v Olomouci;

pro hydrologii a rozbory vod: prof. dr Rudolf Jirkovský, Vysoká škola báňská v Ostravě;

pro obory paleontologie: univ. prof. dr Josef Augusta, Karlova universita v Praze, doc. dr Vladimír Kalabis, Masarykova universita v Brně, dr Zdeněk Špinar, Karlova universita v Praze, dr Jiří Tejkal, Masarykova universita v Brně;

pro kras: univ. prof. dr František Vitásek, Palackého universita v Olomouci, univ. prof. dr Josef Kunský, dr Jaroslav Dosedla, Karlova universita v Praze, dr Přemysl Ryšavý, Brno, dr Vladimír Panoš, Čedok-Severomoravský kras, n. p. v Olomouci, Eduard Paloncy, Kotouč, n. p. ve Štramberku;

pro otázky erose, vodního hospodářství a aplikaci přírodních průzkumů do praxe: ing. Miloslav Kopriva, KSÚP v Olomouci, ing. František Sokol, LTM-HB, Šumperk.

Dr Vladimír Strnad

Krajské museum

Odbor věd přírodních

• O zpřístupnění hranické propasti. Dne 2. dubna t. r. se sešla v Teplicích n. M. porada, na niž byla projednána otázka zpřístupnění hranické propasti a jejího nejbližšího okolí, které je důležitou přírodní rezervací. Porady se zúčastnili: za MŠO dr R. Moučka, za KNV v Olomouci dr Vl. Jocheman, za ONV v Hranicích K. Vinklárěk, konservátor hranického okresu Ant. Souček, za Zeměpisný ústav Palackého university dr B. Hřibová, za Zeměpisný ústav Masarykovy university a za kabinet pro geomorfologii ČSAV dr O. Stehlík, za Karlovu univ. - katedru geografie dr Jar. Dosedla, za Masarykovu univ. - geologický ústav dr Mir. Pokorný, za St. památkový ústav, pobočku v Brně dr Val. Pospíšil, za Studijní a lidových. ústav kraje Olomouckého dr Vl. Strnad, za n. p. Čedok-Severomoravský kras dr Vl. Panoš, O. Plaichinger, Ant. Siegel, Jar. Krhovjak. Na poradě byla dohodnuta se zástupci n. p. Čedok-Severomoravský kras spolupráce při pečování o přírodní rezervaci. Bylo usneseno, že na projektu schodiště od okraje propasti až k hladině jezírka na jejím dně budou spolupracovat s projektantem dr Jar. Dosedla (Karlova universita) a dr Vl. Strnad (SLUKO), kteří budou dbáti, aby zpřístupnění propasti veřejnosti v ničem nenarušilo celkový ráz rezervace. V rámci akcí SLUKO bude letos propast přesně zaměřena. Závěrem porady sdělili na přání n. p. Čedok-Severomoravský kras všichni přítomní odborníci posudky o možnostech budování vodních děl v krasových oblastech. Všichni se vyjádřili zcela záporně a podali cenné vysvětlivky o tom, jak v SSSR nahlízejí odborníci na vápence při výstavbě přehrad.

Dr Vladimír Strnad

• Geologické a paleontologické oddělení (dr Vl. Strnad). Referent vypracoval posudek o geologických a půdních poměrech staveniště sídliště průmyslového podniku v Přerově a dva předběžné posudky míst pro stavby školních budov v Olomouci. Dále provedl z příkazu Kraj. plánovací komise

průzkum v okolí Šternberka, a to na žádost soudr. Medříka, taj. MNV v Lipině, a podal o svém nálezu dobrozdání. Vedle toho připravil dvě práce do tisku. — V rámci osvětové činnosti oddělení dodal referent materiál do výstavy o vývoji země a člověka v Žižkových kasárnách.

Paleontologické sbírky SLUKO byly rozmnoženy referentovými sběry fosilií z okolí Černotína u Hranic (miocén).

• *Krasové oddělení* (dr Vl. Strnad). Ve Zprávách SLUKO č. 17 z loňského roku jsme oznámili našim spolupracovníkům, že ve vápencové kře u Sovince, okres Rýmařov, byly zjištěny zbytky pliocenní fauny v krasových komínech, ucpaných hlinami a otevřených při odstřelu vápenců v lomu. Referent provedl pracovníkům v lomu instruktáž o důležitosti osteologických nálezů v této krajině a letos v březnu obdržel od vedoucího lomu soudr. Fr. Koláře zprávu o tom, že při odstraňování skryvky (hlinité ssuti) nad částí lomu, určenou k vytěžení, byl znovu učiněn hromadný nález kostí. Na exkursi dne 9. dubna t. r. prohlédl referent lokalitu znovu. Novými pracemi byly odkryty na zkrasovělém vápenci četné prohlubně pod velmi hrubou, netříděnou ssutí a v nich jako v kapsách zůstal zachován osteologický materiál. Podle předběžného určení, které provedl referent na geologickém ústavu Masarykovy university, je nyní zjištěna na Sovinci tato fauna: *Bos primigenius* BOJ., *Ursus spelaeus* BLMB., *Equus spec.* a další zbytky kosti ptáčích, které dosud nemohly být identifikovány pro nedostatek času i srovnávacího materiálu. Ředitelství ústavu a vedoucí přír. odboru zaslali správě lomu poděkování a odměnu pro ty zaměstnance, kteří nález zachránili. Protože některé z dlouhých kostí jeví stopy po štípání, bylo vedení lomu požádáno, aby si pracovníci všímali při dalších nálezech i předmětů, které by mohly mít význam pro prehistorii. Tak se v plné míře uplatnila spolupráce pracovníků v kamenoprůmyslu s našim ústavem a byly zachráněny důležité dokumenty i studijní objekty pro badatelskou práci. V určování kostí, které byly ihned preparovány v dílnách SLUKO (J. Fabbri), se pokračuje a o výsledku prací bude podána souborná zpráva.

• *Geografické oddělení* (dr Jan Luner). Referent připravil výstavu *Astronomie pro každého*, která je instalována v Domě umění SLUKO v Olomouci. Byly vypracovány dva posudky, v nichž referent zhodnotil mikroklima dvou plánovaných sídlišť. Vedle toho pracuje dále na organizačním zajištění výstavby Krajské hvězdárny v Olomouci a připravuje komplexní průzkumy okresu Bruntál a Jeseník po stránce klimatické. V současné době spolupracuje na libretu školního filmu o meteorologické službě a jejím významu.

• *Botanické oddělení* (dr B. Šula). Při průzkumu v krasové oblasti okolí Teplic n. M., prováděném současně za účelem zjištění stavu květeny stávajících rezervací, byla mimo chráněné území zjištěna lokalita s bohatým porostem lilie zlatohlávků (*Lilium martagon*) a aronu plamatého (*Arum maculatum*) kromě jiných květenných druhů jarního aspektu. — Při revisi stavu stepní rezervace u Krčmaně a Grygova byla nalezena nová rostlina pro toto území, tařice skalní (*Alyssum saxatile*). — Spolu s ing. Pokorným z Krajské správy lesů připravil referent krajovou část putovní výstavy *Lesy v socialismu*. — Referent se zúčastnil celostátního školení krajských referentů a konservátorů ochrany přírody a krajiny, uspořádaného v době od 20.—25. dubna t. r. v Bechyni.

• *Zoologické oddělení* (dr V. Teyrovský). V souvislosti s patronátními úvazky v okresech Kojetín a Šumperk zahájil referent v měsíci dubnu systematický základní faunistický průzkum obou okresů v součinnosti s externími spolupracovníky SLUKO. Vybrané doklady výsledků tohoto průzkumu budou zčásti odevzdány museím v uvedených okresech, pokud mají vztah k sběrné oblasti, zčásti budou uloženy ve sbírkách SLUKO; podle okolností budou některé postupně vystavovány během celé akce ve výstavní vitrině novinek KMO. — V rámci osvětové činnosti účastnil se referent jako poradce na přípravě výstavy o vývoji země a života v Žižkových kasárnách v Olomouci.

Olomoucké musejnictví stihla další ztráta úmrtím numismatika Karla Němečka, vrchního inspektora ČSD v. v., zemřelého v Olomouci 5. dubna 1953 po dlouhé a těžké nemoci. Výsledky jeho více než dvacetileté práce v numismatických sbírkách Vlasteneckého musea jsou trvalým pomníkem jeho vědeckých kvalit.

• *Oddělení pro prehistorii* (V. Burian). Archeologický ústav Československé akademie věd, odbočka v Brně, který provádí ochranu archeologických památek na území moravských krajů, pověřil SLUKO — Krajské museum v Olomouci prováděním zachraňovacích výzkumů. Žádáme stavební podniky a stavebníky, jakož i pracující ve stavebním průmyslu a zemědělství, aby každý archeologický nález oznámili buď odbočce Archeologického ústavu ČSAV v Brně, Stalinovy sady 19/23, tel. 37460, nebo Krajskému museu v Olomouci, odd. pro prehistorii, náměstí Republiky 6, tel. 2731, případně příslušnému MNV nebo stanici SNB.

Dne 2. dubna 1953 provedlo oddělení zachraňovací výzkum středověkého srubu v Olomouci na Masarykově náměstí čis. pop. 407. Objekt o půdorysu 160×130 cm byl situován v hloubce 250 cm pod vrstvou navážky ve vlhké humusovité zemině při vnější straně mohutného gotického zdiva a sestával ze čtyř lipových kúlů, přitesaných do rozměrů 10/10 cm, obedněných ze tří stran jedlovými fošnami, které byly z vnitřní strany omazány vápennou maltou. Na udusané podlaze srubu bylo pohozeno devatenáct více méně zachovalých nádob a větší množství střepů (celkem téměř padesát nádob), z nichž osm bylo naplněno třešněmi (*Prunus avium* L.). Třešně byly roztroušeny porůznu také po podlaze. Vedle nádob byla odtud získána nožka skleněného poháru a hrncovitý kachel, analogický s nálezem z ulice Božího Těla z roku 1932, poněkud protáhlejšího tvaru oproti kachlům z Brníčka (srv. obr. ve Zprávách SLUKO č. 19) a zvířecí kosti. Ve vzdálenosti 85 cm jihovýchodně od srubu se rýsovaly stopy dalšího podobného objektu rozměrů 170×180 cm s kulatými kúlů Ø 28 cm a stopami bednění. — Výzkum provedl referent se zaměstnanci SLUKO A. Zavadilem a A. Lottmanem, situaci zaměřil ing. V. Capoušek, mikroanalýsu organických zbytků provedl dr. B. Šula, stručný referát o výzkumu uveřejnil dr. F. Tvrdou v Rudém právu 14. dubna a v Literárních novinách 11. dubna 1953. — Podobný objekt byl pravděpodobně rozrušen na náměstí Národních hrdinů. V. Burian

V kvadratuře budovy SLUKO v Olomouci na náměstí Republiky 6 byly počátkem dubna odkryty gotické zdi, patrně zbytky stavby původního kláštera sv. Kláry.

Ze studijních sbírek oddělení si vyžádal Anthropologický ústav přírodovědecké fakulty MU (RNC C. Ambros) psí lebky z nálezů Wanklových, Jeittelesových a Vyvlečkových. — Nově zřizovanému Státnímu museu československé tělesné výchovy a sportu v Praze byly zapůjčeny k odliší Vyvlečkovy a Wanklový nálezy kostěných bruslí. Referent vypracoval k oběma zásilkám doprovodné texty.

Býv. prezident ředitelství ČSD Vilém Voříkovský z Olomouce dodal oddělení dne 1. dubna 1953 bronzový meč z pozdní doby bronzové, nalezený v 90. letech min. století při pískování v Sázavě u Ráječka na Zábřežsku zaměstnanci Korunovy cihelny. (Viz obr.)

Oddělení pro prehistorii zaměstná v rámci smlouvy o dílo externího laboranta v restaurátorské dílně. V zadání práce mají přednost osoby s modelářskou praxí.

• *Zemědělské oddělení* (V. Burian). Posádkové správě v Prostějově byl zapůjčen výstavní materiál o krajo­vém zemědělství v období kapitalismu a počátcích jeho socialisace. — V rámci dokumentační činnosti převzalo oddělení od Krajské správy inseminace v Olomouci pracovní kufrík do terénu pro inseminačního technika s příslušenstvím a umělou vaginu k odběru semene. — Referent provedl dne 16. dubna 1953 výběr zemědělské literatury z knihoven zrušených zemědělských škol v Hranicích, Stříteži n. L. a v Konici. Bylo tak získáno množství základní literatury nejen k agrárním dějinám, ale také literatura rázu čistě odborného, potřebná zejména pro výzkumnou činnost SLUKO.

• *Numismatické oddělení* (dr J. Lakosil). Expertní spolupracovník doc. dr Oldřich Pelikán zpracovává a připravuje pro instalaci sbírku antických mincí. Za externího spolupracovníka pro numismatické oddělení byl získán dr František Křížek z Brna, jehož práce bude spočívat ve zpracování sbírky mincí historických zemí českých.

• V. Voříkovský věnoval SLUKO sbírku 7.474 znaků a pečeti (nálepek, otisků ve vosku, oplatku a razítkových otisků) obcí, šlechty a duchovenstva. Sbírká, kterou vytvořil koncem 19. stol. býv. okresní hejtman v Zábřehu Vilém Voříkovský, ryt. z Kunderatu, obsahuje bohatý materiál ke studiu sfragistiky a heraldiky z území býv. Rakouska-Uherska.

• *Oddělení pro dějiny dělnického hnutí* (Ant. Travněc) připravilo výstavu *Stalin — Gottwald — mír*. Tato výstava poskytne široké veřejnosti názorný přehled o činnosti těchto dvou tvůrců socialismu a bude naučným slovníkem jejich díla. — Referent dokončuje práci na dějinách dolování v kraji Olomouckém, které shrnuje podle výsledků prací externích spolupracovníků SLUKO z dřívějších let. — Referent přednášel v Krajské škole ČSM v Prostějově.

• *Oddělení pro národopis* (ref. dr J. Kanyza) pokračuje ve sběru lidových písní a lidové slovesnosti. 29. dubna byla v KM porada národopisné komise za účasti 21 členů. Po referátu dr Kanyzy a po diskusi k němu bylo usnoveno, že tato komise bude pracovat v 5 odborných skupinách, aby práce byla usnadněna. Jsou to tyto kroužky: 1. Pro výtvarné umění a stavitelství. 2. Pro kroj. 3. Pro lidovou píseň, tanec a hudbu. 4. Pro zvykosloví a ústní podání. 5. Pro kmenovou literaturu. Prvou prací těchto kroužků bude průzkum a soupis národopisného materiálu, zpěváků, hudebníků a tanečníků a vyhledávání dalších spolupracovníků pro tento rozsáhlý průzkum. — Referent pracuje na libretu pro instruktážní a dokumentární film o vázání hanáckých šátků, pro který se podařilo opatřit barevný film. Film za spolupráce odborníků (J. Zbořil a K. Parobková z Prostějova, B. Kostková z Němčic na Hané a V. Klemsová ze Slatinic) natočí O. Lenhart a M. Roháč během měsíce května. — Referent přednášel o hanácké lidové písni na školení souborů lidové umělecké tvořivosti Gottwaldovska v Kroměříži 10. dubna, vedl posudkovou komisi při soutěži lidové umělecké tvořivosti v Domovech mladých OZJW v Prostějově dne 11. dubna a přednášel v Lidové universitě dne 24. dubna v Olomouci na thema *Na besedě u našich národních umělců V. Vydry, J. Skupy, L. Kuby a J. Lady*. Pro besedy na vesnicích napsal rozbor románu B. Říhy: *Země dokořán* a vybral z něho ukázky k četbě.

Krajské výzkumné středisko

• Dne 9. dubna 1953 zemřel akademik Vincens Lesný, ředitel Orientálního ústavu ČSAV. Zesnulý byl v letech 1946—48 děkanem filosofické fakulty Palackého university v Olomouci a má velkou zásluhu o budování obnovené university. Za dobu svého působení v Olomouci věnoval pozornost egyptologickým sbírkám olomouckého musea, kde kladl důraz na jejich přebudování a soustavné vědecké zpracování vzhledem k jejich významu pro celý kraj.

• Rada KNV v Olomouci zvolila novým předsedou Krajské výzkumné komise soudr. Cyrila Macháčka, předsedu krajské plánovací komise. Obnovená činnost KVK bude zahájena v květnu t. r. Krajská výzkumná komise projedná průzkumné akce, plánované na tento rok, a po jejich schválení budou ihned rozeslány externím spolupracovníkům smlouvy podle loňského vzoru.

Krajská zoologická zahrada

Výstavba Krajské zoologické zahrady v Olomouci-Sv. Kopečku pokračuje přes nedostatek provozních prostředků v plném rozsahu. Zoo dostala cenný dar od Krajské zoologické zahrady Nitranského kraje v Bojnicích na Slovensku, a to 500 sazenic jalovce. Ředitel Krajského nitranského musea, které buduje tamní zoo, soudr. Fl. Hodál, navštívil naši zoo a informoval se o dosažených zkušenostech, o projekční připravenosti a postupu prací. Spolupráce se soudruhy na Slovensku přinesla tak první krásné výsledky, které nám značně ulehčí celkovou výměnu porostu při základních úpravách pozemku. Správa lesního hospodářství Sv. Kopeček (soudr. Hurt) převzala ve formě socialistického závazku vyznačení intenzivních probírek na lesních parcelách v zoo. Přesným vyznačením probírek bude značně usnadněna práce neplacených dobrovolných brigádníků v letních měsících. — Dne 9. dubna t. r. byl sepsán protokol o převzetí pozemku zoo z majetku státních lesů do správy KNV na komisi, které byli přítomni zástupci všech zúčastněných složek.

Výstavba Krajské zoologické zahrady v Olomouci je záležitostí celého kraje. Žádáme všechny spolupracovníky, aby provedli agitaci na získání dobrovolných brigádnických závazků na její vybudování. Získané závazky nám hlase předem, abychom mohli práci řádně zajistit potřebnými nástroji a pod. Je třeba práce co nejvíce zkvalitnit, aby brzké dobudování díla tak velkého kulturního a osvětového dosahu pro celý kraj bylo co možná urychleno.

Krajská galerie

Po ukončení drobných řemeslných prací v novém výstavním sále v budově SLUKO je stálá expozice výtvarného umění XIX. a XX. století přístupna veřejnosti od 1. května t. r. Do zámku Náměšť na Hané byly převezeny z bývalého arcibiskupského statku ve Chválkovicích tři historické korunovační kočáry a jsou přístupny veřejnosti. V náměšťském zámku byla provedena nová úprava interierů, které byly doplněny exponáty ze sbírek Krajského musea a budou v brzké době doplněny příslušnými exponáty ze sbírek Krajské galerie. — V archivu Klubu přátel umění referent chronologicky uspořádal archivní materiál a připravuje jej k zpracování. — Referent spolupracoval na přípravě výstavy Stalin — Gottwald — mír. — Referent připravuje exponáty pro instalaci grafického umění, která bude provedena v letních měsících t. r. v sále Krajské výstavní síně v Hynaisově ulici.

Knihovna SLUKO

V době od 21. III. do 21. IV. bylo v knihovně nově inventováno 540 knih, takže k uvedenému datu je v inventáři celkem zapsáno 9228 svazků (v posledním čísle Zpráv SLUKO bylo chybně uvedeno 9688 knih místo 8688). Z nově inventovaných knih bylo 82 koupeno a 8 získáno darem; z toho 1 výměnou od Polskiego towarzystwa prehistorycznego v Poznani a 2 od Deutsche Akademie der Naturforscher v Halle. Zkatalogisováno bylo 772 knih, pro něž bylo napsáno 2415 katalogisačních lístků. Knihovníci konali kromě toho pomocné práce pro chystanou výstavu Stalin — Gottwald — mír.

Naše výstavy

Výstavu *Lesy v socialismu*, která byla zahájena 1. dubna t. r. za přítomnosti zástupců ministerstva, KNV a Krajské správy lesů, navštívilo do 30. dub-

na t. r. celkem 1862 návštěvníků. Při zahájení výstavy vystoupila s pěkným programem kulturní úderka Střediska pracujícího dorostu z Lomnice nad Popelkou u Rýmařova, která byla obecenstvem srdečně přijata.

Dne 26. dubna 1953 byla zahájena v Krajské výstavní síni v Hynaisově ulici výstava *Astronomie pro každého*. Při zahájení promluvil dr. Hubert Slouka ze Státní observatoře v Praze, za KNV soudr. Barfusová a za Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí doc. dr. Josef Metelka. Výstava potrvá do 5. července t. r. a je denně otevřena od 9 do 18 hodin.

Výzkum hranické propasti

(Předběžná zpráva)

Na exkursi dne 18. dubna t. r., kterou vykonali autoři této předběžné zprávy do Hranického krasu za účelem zjištění možnosti stavby schodiště na dno hranické propasti, byla studována geologická stavba a sedimenty na příkrě ukloněném dnu. Zvláště byla věnována pozornost jižní stěně propasti. Byly zjištěny výskyty miocenních pískovců v místech, kde začíná zbytek někdejšího schodiště, uložené zde jako horizontální lavice. Lavice těchto pískovců vycházejí rovněž při cestě okolo závrtu u propasti. Výskyt miocenních pískovců byl dále zjištěn v zsz stěně propasti, kde tvoří výplně často krasově rozšířených puklin a stmeluje odlámané vápencové bloky. Povrch vápenců na kontaktu s miocenními pískovci vykazuje stopy zkrasování, vyplněné miocénem. Toto zkrasování je tedy předmiocenní. Miocenní sedimenty jsou zde vyvinuty nejméně ve dvou faciích a dají se sledovat do přibližné výše 15—20 m nad hladinou jezírka. (O výskytu miocénu v propasti se zmiňuje již WOLF r. 1863. Pozdější zprávy se o výskytu miocénu již nezmiňují a z toho bylo usuzováno, že miocenní zbytky byly oddenudovány.)

Ve výši asi 8—12 m nad hladinou jezírka byl učiněn překvapivý nález říčních štěrků, které vyplňují dutiny ve vápenci, sledované (v dutině) do hloubky 60 cm. Štěrků jsou hrubozrnné, promísené žlutým pískem. Jejich materiál tvoří valouny miocenních pískovců, karpatských slepenců a pískovců, kulmských slepenců, žilného křemene a vápenců. Další podrobný výzkum uložení miocénu v propasti zároveň s výzkumem širšího okolí vnesou světlo do vývoje hranické propasti dosud ne dosti poznané. Ve výzkumu bude pokračováno.

Jaroslav Dosedla, KÚ — Vladimír Strnad, SLUKO.